

ZPOW-6126-4/19

UCHWAŁA NR 228/2019
PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ
z dnia 9 września 2019 r.

w sprawie odwołania Komitetu Wyborczego Wyborców
Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy
od uchwały Okręgowej Komisji Wyborczej w Warszawie I

Na podstawie art. 218 § 2 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2019 r. poz. 684 i 1504) Państwowa Komisja Wyborcza, po rozpatrzeniu odwołania Komitetu Wyborczego Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy, złożonego przez osobę upoważnioną przez Pełnomocnika Wyborczego tego Komitetu do zgłoszenia listy, od uchwały nr 6/2019 Okręgowej Komisji Wyborczej w Warszawie I z dnia 5 września 2019 r. w sprawie odmowy rejestracji listy kandydatów na posłów Komitetu Wyborczego Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy w okręgu wyborczym, zgłoszonej w okręgu wyborczym nr 19 w związku z wyborami do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonymi na dzień 13 października 2019 r.

postanawia

oddalić odwołanie.

Uzasadnienie

Uchwałą Nr 6/2019 z dnia 5 września 2019 r. Okręgowa Komisja Wyborcza w Warszawie I odmówiła rejestracji listy kandydatów na posłów, zgłoszonej w okręgu wyborczym nr 19 przez Komitet Wyborczy Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy, z powodu dołączenia do zgłoszenia 4 418 prawidłowych podpisów wyborców popierających zgłoszenie listy kandydatów, tj. niespełnienia wymogu określonego w art. 210 § 1 Kodeksu wyborczego.

W dniu 6 września 2019 r., tj. w ustawowym terminie, zostało doręczone Państwowej Komisji Wyborczej odwołanie złożone przez osobę upoważnioną przez Pełnomocnika

Wyborczego Komitetu Wyborczego Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy do zgłoszenia listy kandydatów na posłów. W odwołaniu wniesiono o:

- 1) dokładne wskazanie podpisów poparcia uznanych przez komisję za nieprawidłowe i ich okazanie lub udostępnienie upoważnionej osobie z komitetu wyborczego;
- 2) ponowną weryfikację i przeliczenie podpisów uznanych przez okręgową komisję za nieprawidłowe – zgodnie z art. 209 § 2 Kodeksu wyborczego (sprawdzanie wg adresów zamieszkania, a nie według adresów ze spisu wyborców);
- 3) podjęcie uchwały o zarejestrowaniu listy kandydatów, w sytuacji gdy po ponownym przeliczeniu okaże się, że liczba jest większa niż 5 000 lub w sytuacji, gdy komitet rejestruje listy kandydatów popartych podpisami w co najmniej 21 okręgach wyborczych;
- 4) zapewnienie udziału upoważnionego przedstawiciela komitetu w ponownej weryfikacji podpisów uznanych za nieprawidłowe;
- 5) uchylenie powyższej uchwały o odmowie rejestracji listy kandydatów, z uwagi na jej przedwczesność, gdyż Komitet Wyborczy Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy zgłosił w całym kraju listy kandydatów na posłów w 41 okręgach wyborczych, z czego w 24 z listami poparcia – a okręgowe komisje wyborcze nie zakończyły jeszcze weryfikacji podpisów we wszystkich 24 okręgach.

Poza tym wnoszący odwołanie zarzuca Okręgowej Komisji Wyborczej w Warszawie I:

- 1) nierzetelność i jednostronność w ocenie prawidłowości podpisów, w szczególności co do nieuzasadnionego zarzutu nieczytelności numerów PESEL oraz adresów; według wnoszącego odwołanie ze względu na odrzucenie przez komisję aż 2 094 podpisów, w tym ponad 800 pozycji z uwagi na ich nieczytelność, zasadna jest ich ponowna weryfikacja pod tym kątem. Ponownej weryfikacji należy także poddać podpisy odrzucone jako wpisy z innego okręgu wyborczego;
- 2) jednostronność w ocenie czytelności podpisów w sytuacji, gdy podpisy mogły składać osoby niepełnosprawne, osoby w podeszłym wieku, które mogą mieć

i zazwyczaj mają problemy z pisaniem - co nie powinno dyskredytować takich podpisów poparcia z uwagi na ich nieczytelność;

- 3) niezgodną z art. 209 Kodeksu wyborczego weryfikację podpisów opartą na spisie wyborców, a nie zgodnie z zadeklarowanym przez popierającego listę adresem zamieszkania. Art. 209 § 2 Kodeksu wyborczego stanowi, iż wyborca popierający listę ma wskazać adres zamieszkania, a nie adres ze spisu wyborców. Zgodnie z art. 20 Kodeksu cywilnego miejscem zamieszkania jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu. Adres zamieszkania może się różnić od adresu w spisie wyborczym, gdyż obywatele mogą czasowo przebywać poza swoim miejscem zamieszkania i brać udział w wyborach po uzyskaniu wpisu do spisu wyborców, będąc na przykład oddelegowanym tymczasowo z zakładu pracy, będąc na urlopie, gościnnie u rodziny itp. Kodeks wyborczy dopuszcza taką możliwość – art. 28. Okręgowa Komisja nie ma prawa uznać za nieprawidłowy podpis poparcia na podstawie adresu ze spisu wyborców, gdyż jest to niezgodne z Kodeksem wyborczym oraz stanem faktycznym, gdyż bez faktycznej weryfikacji czy dana osoba stale zamieszkuje pod danym adresem zarzuca jej podanie nieprawdy i tym samym stwierdza nieprawidłowość złożonego podpisu. Jest to niedopuszczalne i niezgodne z przepisami prawa.

Dodatkowo wnoszący protest zwraca także uwagę na błędy rachunkowe w uchwale. Stwierdza ona, że podpisów złożonych nieprawidłowo jest 2 094. Jednak w specyfikacji rodzaju wad opisanej poniżej wymienia się w sumie 2 158 podpisów wadliwych. Ponadto wnoszący odwołanie zwraca uwagę, iż opublikowana uchwała nie zawiera załącznika, o którym mowa w uchwale (wykaz okręgów wyborczych do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej stanowiący załącznik do Kodeksu wyborczego).

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdziła, co następuje.

Zgodnie z art. 210 § 1 Kodeksu wyborczego lista kandydatów powinna być poparta, w sposób, o którym mowa w art. 209 § 2 i 3, podpisami co najmniej 5 000 wyborców stale zamieszkałych w danym okręgu wyborczym. Należy szczególnie podkreślić, że zgodnie z art. 209 § 2 Kodeksu wyborczego: „Wyborca udzielający poparcia liście kandydatów składa podpis na karcie wykazu osób popierających listę **obok czytelnie wpisanego swojego nazwiska i imienia, adresu zamieszkania i numeru**

ewidencyjnego PESEL”. Zatem to nie Państwowa Komisja Wyborcza, lecz ustawodawca wprost przesądził o konieczności czytelnego wskazania wszystkich wymienionych wyżej danych (poza własnoręcznym podpisem) w wykazie osób udzielających poparcia m. in. dla zgłoszenia listy kandydatów na posłów. Ponadto zasady dotyczące prawidłowego podania wszystkich danych w wykazie podpisów obywateli udzielających poparcia dla zgłoszenia listy są od wielu lat takie same we wszystkich wyborach. Ścisłe spełnienie ustawowych warunków przez udzielającego poparcia jest zatem niezbędne, gdyż niedotrzymanie chociażby jednego z nich uniemożliwia sprawdzenie, czy popierający zgłoszenie ujęty jest w rejestrze wyborców, a więc czy posiada prawa wyborcze. Należy przy tym szczególnie podkreślić, że prawidłowe wskazanie m. in. adresu zamieszkania ma na celu nie tylko umożliwienie sprawdzenia posiadania prawa wybierania przez daną osobę, lecz także, co jest równie istotne, uwiarygodnienie, że podpis złożyła faktycznie osoba wskazana w wykazie, gdyż osoby składający podpisy znają swój adres zamieszkania.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza przy tym, że zgodnie z art. 18 § 1 Kodeksu wyborczego stały rejestr wyborców obejmuje osoby stale zamieszkałe na obszarze gminy, którym przysługuje prawo wybierania. Stosownie do § 5 tego przepisu: **„Rejestr wyborców potwierdza prawo wybierania oraz prawo wybieralności”**. Dlatego też, jedynie sprawdzenie w rejestrze wyborców umożliwia potwierdzenie, że osoba udzielająca poparcia zamieszkuje na obszarze danego okręgu wyborczego. Zasada ta obowiązuje od wielu lat, również na mocy przepisów Ordynacji wyborczych obowiązujących przed wejściem w życie Kodeksu wyborczego. Państwowa Komisja Wyborcza zaznacza przy tym, że zgodnie z art. 28 Kodeksu cywilnego można mieć tylko jedno miejsce zamieszkania. Oznacza to, że osoby udzielające poparcia dla utworzenia komitetu wyborczego, kandydatowi na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, liście kandydatów na posłów, lub kandydatowi na senatora, liście kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego oraz liście kandydatów na radnych, ale także inicjatywie przeprowadzenia referendum, na wykazie podpisów powinny wskazać adres, pod którym stale zamieszkują, co jest potwierdzone wpisem do rejestru wyborców. Nie ulega zatem wątpliwości, że adres zamieszkania, o którym mowa m. in. w art. 209 § 2 Kodeksu wyborczego, musi być zgodny z adresem ujęcia

w rejestrze wyborców. Tylko w taki sposób można zweryfikować posiadanie m. in. czynnego prawa wyborczego w wyborach. Przyjęcie innej interpretacji umożliwiłoby każdemu wyborcy, również niezamieszkującemu na obszarze danego okręgu wyborczego, udzielenie poparcia liście kandydatów zgłaszanej w danym okręgu, na podstawie jego oświadczenia o zamieszkiwaniu w danej miejscowości na obszarze tego okręgu wyborczego. Państwowa Komisja Wyborcza podkreśla, że zasady dotyczące zgłaszania list kandydatów na posłów, w tym szczegółowe regulacje dotyczące prawidłowego sporządzania wykazu podpisów poparcia (w tym obowiązku czytelnego wpisywania wszystkich danych wyborcy) zostały podane do publicznej wiadomości na stronie internetowej Komisji w „Informacji o zasadach i sposobie zgłaszania list kandydatów na posłów w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r.” (ZPOW-611-17-19) w dniu 10 sierpnia 2019 r. Również wytyczne Państwowej Komisji Wyborczej, zawierające szczegółowy opis procedury związanej z przyjmowaniem zgłoszeń list kandydatów na posłów i sprawdzania wykazu podpisów poparcia (uchwała Nr 85/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 12 sierpnia 2019 r. w sprawie wytycznych dla okręgowych komisji wyborczych dotyczących przyjmowania zgłoszeń i rejestracji list kandydatów na posłów i kandydatów na senatora w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 13 października 2019 r.), dostępne są na wymienionej wyżej stronie internetowej. Dlatego też każdy komitet wyborczy oraz każdy zainteresowany wyborca miał możliwość zapoznania się z obowiązującymi zasadami w zakresie prawidłowego sporządzenia wykazów podpisów poparcia oraz zasad ich sprawdzania przez okręgowe komisje wyborcze. Państwowa Komisja Wyborcza zaznacza przy tym, że w wymienionej informacji i wytycznych szczegółowo wskazano m. in. jak należy poprawnie wskazać adres zamieszkania wyborcy, tj. że obejmuje on: nazwę miejscowości (miasta, wsi, osady) oraz nazwę ulicy i numer domu oraz numer lokalu (mieszkania). Podawanie kodu pocztowego nie jest wymagane. W miejscowościach, w których nie ma ulic konieczne jest wskazanie numeru domu (posesji). Podanie numeru lokalu dotyczy tylko budynków wielomieszkaniowych. Brak danych lub niepełne określenie adresu zamieszkania

spowoduje uznanie poparcia za złożone wadliwie. Uznaje się za prawidłowo udzielone poparcie, gdy zamiast wskazania pełnego brzmienia nazwy miejscowości w rubryce „Adres zamieszkania” popierający posłuży się powszechnie używanym i jednoznacznie rozumianym skrótem tej nazwy, jeżeli inne dane dotyczące adresu zamieszkania (nazwa ulicy, nr domu, nr lokalu) zostały podane zgodnie z wymaganiami. Za prawidłowo udzielone poparcie uznaje się również takie, w którym zamiast dokładnego podania adresu zamieszkania w rubryce na to przeznaczonej postawiono znak odnośnika do adresu wskazanego w pozycji bezpośrednio wyżej umieszczonej w wykazie podpisów, jeżeli osoby wymienione w tych pozycjach zamieszkują pod tym samym adresem.

Państwowa Komisja Wyborcza zauważa również, że również postanowienia Sądu Najwyższego aprobują praktykę organów wyborczych stosowaną przy weryfikacji podpisów poparcia (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 sierpnia 2011 r. sygn. akt III SW 8/11). W postanowieniu tym Sąd Najwyższy wskazał, że *„Obowiązek zebrania co najmniej 1.000 podpisów obywateli popierających utworzenie komitetu wyborczego wyborców oraz załączenia do zawiadomienia ich wykazu, zawierającego szczegółowo wskazane informacje, jest więc wyraźnie określony w ustawie. Powinnością Państwowej Komisji Wyborczej jest sprawdzenie, czy zostały spełnione wszystkie ustawowe wymagania dotyczące złożenia zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego, w tym także, czy załączony wykaz obywateli popierających utworzenie komitetu zawiera wszystkie dane określone w ustawie”*.

Państwowa Komisja Wyborcza zauważa ponadto, że do zgłoszenia listy kandydatów Komitetu Wyborczego Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy nie było dołączone oświadczenie o zamiarze skorzystania przez Komitet wyborczy z uprawnienia, o którym mowa w art. 210 § 2 Kodeksu wyborczego. W zgłoszeniu jedynie zaznaczono (innym kolorem niż reszta zgłoszenia), że dołączono do niego taki załącznik. Zgodnie z art. 212 § 5 pkt 1 Kodeksu wyborczego do zgłoszenia każdej listy należy dołączyć oświadczenie o liczbie podpisów wyborców popierających listę wraz z wykazem podpisów wyborców popierających listę bądź oświadczenie o skorzystaniu z uprawnienia, o którym mowa w art. 210 § 2 Kodeksu wyborczego. Z przepisu tego wynika zatem, że komitet wyborczy musi zdecydować, o tym, czy dokonuje

zgłoszenia na podstawie wykazu podpisów albo na podstawie oświadczenia o skorzystaniu z uprawnienia dla zgłoszenia list kandydatów na podstawie oświadczenia bez wykazu podpisów. Jak wskazała Państwowa Komisja Wyborcza w swoich wytycznych osoba zgłaszająca listę kandydatów na posłów, która w zgłoszeniu zadeklarowała, że dołączono do niego wykaz podpisów wyborców popierających zgłoszenie listy, może po dokonaniu zgłoszenia złożyć komisji oświadczenie o skorzystaniu z uprawnienia, o którym mowa w art. 210 § 2 Kodeksu wyborczego. Oświadczenie musi zostać złożone na piśmie. Możliwe jest także doręczenie podpisów poparcia dla zgłoszenia listy mimo wcześniejszego złożenia oświadczenia o skorzystaniu z uprawnienia, o którym mowa w art. 210 § 2. Doręczenie podpisów możliwe było jednak wyłącznie do upływu terminu zgłaszania list, tj. do dnia 3 września 2019 r. do godz. 24⁰⁰. Jednakże nie ma możliwości złożenia wykazów podpisów oraz jednocześnie oświadczenia, które okręgowa komisja wyborcza miałaby uwzględnić warunkowo, w przypadku, gdy ustalą, że liczba prawidłowo złożonych podpisów poparcia dla zgłoszenia listy kandydatów na posłów jest niewystarczająca. Należy przy tym raz jeszcze podkreślić, że w przypadku rozpatrywanej sprawy w zgłoszeniu jedynie wskazano, że dołączone do niego jest oświadczenie, a w rzeczywistości nie zostało ono złożone Okręgowej Komisji Wyborczej w Warszawie I.

Z uwagi na powyższe Okręgowa Komisja Wyborcza w Warszawie I, po ustaleniu, że zgłoszenie listy kandydatów nie uzyskało poparcia co najmniej 5 000 prawidłowo złożonych podpisów poparcia, słusznie odmówiła rejestracji listy kandydatów na posłów zgłoszonej przez Komitet Wyborczy Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy na podstawie podpisów poparcia, bez oczekiwania na to, czy listy kandydatów na posłów zgłoszone przez Komitet Wyborczy Wyborców Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy zostaną zarejestrowane co najmniej w połowie okręgów wyborczych, o czym mowa w art. 210 § 2 Kodeksu wyborczego.

Państwowa Komisja Wyborcza stwierdza, że po dokonaniu ponownej weryfikacji podpisów zakwestionowanych przez Okręgową Komisję Wyborczą w Warszawie I w dniu 9 września 2019 r. ustaliła, że zgłoszenie listy nie uzyskało poparcia, o którym mowa w art. 210 § 1 Kodeksu wyborczego. Państwowa Komisja Wyborcza uznała,

że Okręgowa Komisja Wyborcza w Warszawie I nieprawidłowo zakwestionowała 10 podpisów uznając je za nieczytelne (4 adresy, 3 imiona i nazwiska oraz 3 numery ewidencyjne PESEL). Oznacza to, że prawidłowych podpisów złożono 4 428.

Państwowa Komisja Wyborcza jednocześnie informuje, że różnica w wyliczeniach zakwestionowanych podpisów w uchwale Okręgowej Komisji Wyborczej w Warszawie I wynika z faktu, że w wykazie wad wyszczególnione zostały liczby błędów, co nie odzwierciedla liczby błędnych wpisów. W jednym wpisie możliwe jest stwierdzenie kilku wad. Podczas weryfikacji list poparcia, na podstawie której została podjęta uchwała przez Okręgową Komisję Wyborczą w Warszawie I, były uwzględnione wszystkie błędy, które w efekcie po zliczeniu spowodowały, że 2 094 podpisy uznano za złożone nieprawidłowo.

W tym stanie rzeczy Państwowa Komisja Wyborcza postanowiła jak w sentencji.

Na podstawie art. 218 § 3 Kodeksu wyborczego od niniejszej uchwały osobie zgłaszającej listę przysługuje prawo wniesienia skargi do Sądu Najwyższego w terminie 2 dni od daty jej podania jej do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej Państwowej Komisji Wyborczej.

Zastępcy Przewodniczącego

Państwowej Komisji Wyborczej:

Wiesław Kozielowicz .....

Sylwester Marciniak .....

Członkowie Państwowej Komisji Wyborczej:

Zbigniew Cieślak .....

Arkadiusz Despot-Mładanowicz .....

Grzegorz Jędrejek .....

Krzysztof Strzelczyk .....